

אוי(כל) ויי(זל)...

לזיכרו של חוקר הסיפרות העברית,
פרופ' דב סדן

שמחתי לקרוא את דברי הביקורת של יוסי גמזו על ספרי **במאבקי תמורה בהדואר** (גליון ב', 10 בנובמבר ש.ז.). הביקורת שקולה וניכר שכותבה בר-אורין ובר-הכי בסיפרותנו. רצוני להאיר הארה כלשהי על הערותיו בשילהי המאמר באשר לאיות שמם של סופרי ההשכלה. המבקר תמה משום מה אני מאיית 'אייכל' אך שלא בהתאמה מאיית את שמו של 'ויזל' כך ולא 'וייזל', ובכן, ראשונה מה עניין שמו של אייכל אצל ויזל? ומה עניין "כתיב מלא" (= "איכלי") ו"כתיב חסרי" (= "וייזלי") בשמותיהם של שני סופרי ההשכלה העברית הללו? לגבי אייכל אליבא דכולא עלמא יש לאיית את שמו כפי שהוא בדרך כלל כתבו: אייכל, וכך נדפס בשער ספרו **רבנו החכם משה בן מנחם** (אם כי נהג להידרש לשם הפרטי 'איצק') ולעיתים: אייכל (**נחל הבשור**, ט"ו, ברשימת עורכי **המאסף**). ובלועזית איית את שמו Euchel, שהוא 'אויכל'. איני בטוח כלל ועיקר שהשם בוטא **אייכל** (פתח, שווא) ולא **אייכל** (צירי, שווא) ולא מן הנמנע שנכתב **אייכל** בצירי ובוטא **אויכל** כבגרמנית.

ויזל אינו כתיב חסר של חניכתו של סופר השכלה זה כי אם שמו המלא לא 'י'י כי אם 'י'י (חיריק) או 'י'י (צירי), שם המחבר המופיע בשער **דברי שלום ואמת** ושאר ספריו הוא 'וייזל', וכך הדפיסו המשכילים את שמו (**נחל הבשור**, ד', י'). אכן, שינתי את האיות מעט בהשמטת ו"ו אחת, לנוחיות הקורא בן זמננו. וכך גם נדרשתי לשמו העברי של אייכל, יצחק, שבו השתמש לפרקים, ולא לשמו ביהודית, איצק, חניכתו של ויזל בלועזית: Wessely.

איני מאשים את פרופ' יוסי גמזו שאינו מאיית את שמו של ויזל נכונה שהרי גדולים וטובים אייתו את השם באופנים שונים. לא זו בלבד, אלא שמן האיות חסר הניקוד אין לדעת, לצערנו, את הקריאה הנכונה של השם. שכן **וייזל** עשוי להיקרא הן כו"ו פתוחה והן צרויה. מבין החוקרים מאייתים נכונה, לדעתי, את שמו, כנתינתו, קלוזנר (**היסטוריה**, א', 9) ודב סדן ע"ה ('על ספרותנו – מסת-חיתום', **ירושלים**, י"א-י"ב, תשל"ז, 163): דהיינו **וייזל**. יעקב רבינוביץ ולחובר, כדון: **וייזל**, ואילו צינברג, שמעון הלקין וורסס (**בהשכלה ושבתאות**): **וייזל** ושאגן: **וייזל**.

שאלת הכתיב המודרני וההיגוי הנכון של שמות סופרי העבר דורשים עיון מדוקדק. ישנן מוסכמות, אך דין שגם אלו ייבדקו.

רצוי להבהיר, שלולפסון, הורוויץ, פדר ובן-זאב לא היו "סופרים מאוחרים יותר" (כנזכר בביקורת, עמ' 17) אלא בני זמנם של הנ"ל.

חיפשתי לשווא בעמוד 10 (שהוא ראש פרק א') את מלה "לכשחוזר" ולא מצאתיה, אך מצאתי בעמוד 8 "לכשיעלה"...

על כך ייאמר אוי ויי...

משה פלאי

אוניברסיטת מרכז פלורידה, אורלנדו